

Історичні, філософські, правові й організаційні проблеми фізичної культури

УДК 796.032.2 (477)

*Надія Карабанова,
Анатолій Карабанов*

Історичні аспекти участі українських спортсменів у програмі зимових Олімпійських ігор

Волинський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Постановка наукової проблеми та її значення. Олімпійський рух, що зародився в кінці XIX ст., став закономірним підсумком розвитку світової теорії й практики фізичного виховання та спорту. Олімпійські ігри за своїм значенням давно перевершили інші міжнародні спортивні змагання. Популярність різних видів спорту, їх розповсюдження у світі, заходи уряду щодо їх розвитку перебувають у прямій залежності від наявності цих видів спорту в олімпійській програмі [1; 3; 5; 10].

Програма зимових Олімпійських ігор є одним із найважливіших компонентів олімпійського спорту, від якого залежить популярність ігор, їх привабливість для Національних олімпійських комітетів, Міжнародних спортивних федерацій, представників засобів масової інформації та структур бізнесу.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Історичні аспекти участі українських спортсменів у програмі зимових Олімпійських ігор були предметом численних досліджень вітчизняних науковців з історії спорту та олімпійського руху [5; 6; 7].

Як відзначають дослідники олімпійського спорту [2; 4; 6; 7; 8], виступи українських спортсменів самостійною командою в програмі зимових Олімпійських ігор, поза сумнівом, сприяють їх прогресу й зростанню авторитету України на міжнародній арені.

У літературі трапляються припущення, що введення в олімпійську програму нових видів змагань пояснюється бажанням тих або інших організаторів спорту підтримати національні амбіції [5; 7; 8; 9].

Аналіз літературних джерел показав, що незважаючи на велику кількість інформації про олімпійський рух [2; 5; 6; 8; 10], питання, які стосуються олімпійських видів спорту в програмі зимових Олімпійських ігор, на сьогодні ще недостатньо розкриті в Україні.

Завдання дослідження – здійснити історичний аналіз виступів українських спортсменів на зимових Олімпійських іграх.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. В історії олімпізму 1992 р. помітний тим, що востаннє одного й того ж самого року проводилися зимові та літні Олімпійські ігри. Того пам'ятного року на олімпійську арену вийшла об'єднана команда Співдружності Незалежних Держав, створена на теренах колишнього СРСР.

На XVI зимових Олімпійських іграх у 1992 р. в Альбервілі медалі розігрувались у 57 видах змагань із 12 видів спорту. Зимові Олімпійські ігри в Альбервілі збагатилися 15 новими видами програми та надзвичайно високими результатами. Дебютантами стали жіноча біатлонна естафета 3x7,5 км, дистанції на 7,5 і 15 кілометрів; жіноча лижна гонка на 30 кілометрів замість 20-кілометрової дистанції; у шорт-треку старту на 1000 і 5000 (естафета) метрів у чоловіків, а також 500 і 3000 (естафета) метрів у жінок; у фрістайлі могул; стрибки на лижах зі 120-метрового трампліну, замість 70-метрового; керлінг. Як показові виступи в олімпійську програму були включені акробатика й балет у фрістайлі та спід-скінг.

Серед жінок у лижному спорті успішно виступили спортсменки команди СНД, які зуміли завоювати три золоті медалі. Героєм ігор стала лижниця Л. Єгорова – росіянка, яка завоювала дві золоті медалі в особистій першості й одну в естафеті 4x5 км.

Великою несподіванкою в змаганнях із біатлону стала поразка спортсменів СНД в естафеті. В Альбервілі команда біатлоністів СНД поступилася німцям.

Удало спортсмени об'єднаної команди СНД виступили у фігурному катанні, їм удалося завоювати три золоті медалі із чотирьох. До традиційних перемог у парному катанні й танцях на льоду додалося “золото” в одиночному катанні серед чоловіків, завойоване українським спортсменом В. Петренком. Український спортсмен А. Житник виграв золоту медаль у складі об'єднаної команди СНД хокеїстів.

Об'єднана команда СНД у неофіційному загальнокомандному заліку зайняла друге місце – 22 медалі (відповідно, дев'ять золотих, п'ять срібних, вісім бронзових).

На XVII зимових Олімпійських іграх у 1994 р. у Ліллекхаммері Україна вперше була репрезентована самостійною командою, ставши однією із 67 держав-учасниць, представники яких виборювали 61 комплект олімпійських нагород у змаганнях із 12 видів спорту.

У Ліллекхаммері виступали 37 українських спортсменів, узявши участь у змаганнях у 10 видах спорту з 12-ти, що входили в програму.

Унікальним досягненням стала перемога шістнадцятирічної Оксани Баюл в одиночному фігурному катанні. Окрім золотої нагороди, О. Баюл в активі збірної команди України бронзова медаль В. Цербе, яку вона здобула в змаганнях біатлоністок на дистанції 7,5 км.

Декілька українських спортсменів увійшли до шісток кращих в окремих номерах програми олімпійських змагань. Це фігурист В. Петренко, який зайняв четверте місце в одиночному катанні; Н. Шерстньова, котра в змаганнях із фрістайлу була п'ятою в акробатиці; п'яте місце зайняла також збірна команда біатлоністок України (О. Петрова, М. Сколота, О. Огурцова, В. Цербе).

У неофіційному загальнокомандному заліку на зимових Олімпійських іграх у 1994 р. у Ліллекхаммері Україна зайняла 13 місце, завоювавши одну золоту та одну бронзову медалі.

На XVIII зимових Олімпійських іграх у 1998 р. у Нагано взяли участь більше двох тисяч спортсменів із 72 країн світу. Вони змагались у 14 видах спорту за 68 комплектів нагород.

У Нагано виступали 56 українських спортсменів, узявши участь у змаганнях у 10 видах спорту, у 40 із 68 внесених до олімпійської програми видів змагань, у тому числі були заявлені команди в повному складі в біатлоні, лижних гонках, фігурному катанні, фрістайлі (жінки, акробатика), в інших видах спорту – окремими спортсменами.

Проте на цей раз досягнення були значно скромніші. Єдину срібну медаль у гонці на 15 км завоювала О. Петрова із Сум. Лижниця І. Тараненко-Тареля (Київська область) виборола два четвертих місця – у гонці на 15 км класичним стилем і в гонці на 10 км вільним стилем.

Т. Козаченко (Рівне) посіла четверте місце в змаганнях лижних акробатів у фрістайлі. Її подруга по команді А. Цупер (Миколаїв) була п'ятою. Команда біатлоністок здобула п'яте місце в естафеті 4x7,5 км.

Українські спортсмени вибороли більше місць у першій шістці та десятці в такому виді спорту, як фрістайл.

У підсумку Україна посіла 18 місце в неофіційному заліку за медалями завоювавши одну срібну нагороду.

На XIX зимових Олімпійських іграх у 2002 році у Солт-Лейк-Сіті взяли участь більше двох із половиною тисяч спортсменів із 77 країн світу. Вони змагались у 15 видах спорту за 78 комплектів нагород. У програму зимових Олімпійських ігор уперше був уведений жіночий хокей.

У Солт-Лейк-Сіті виступали 70 українських спортсменів, із них 23 – команда із хокею. Найбільш представницькими видами спорту для України були біатлон, лижні гонки, фігурне катання, хокей, фрістайл жінки (акробатика). На жаль, на цих іграх українські спортсмени не змогли показати високі результати, для них XIX зимові Олімпійські ігри в Солт-Лейк-Сіті були невдалими. В активі української збірної не було здобуто жодної олімпійської медалі.

У підсумку Україна посіла 26-те загальнокомандне місце в неофіційному заліку з п'ятьма заліковими очками.

На XX зимових Олімпійських іграх у 2006 р. в Турині взяли участь більше двох із половиною тисяч спортсменів із 85 країн світу. Вони змагались у 15 видах спорту за 84 комплекти нагород.

Україну представляли 53 спортсмени в дев'ятьох 15 видів спорту, представлених в олімпійській програмі.

Найбільш представницькими видами спорту для України були лижні гонки – дванадцять, фігурне катання – одинадцять, біатлон – десять, фрістайл – сім, санний спорт – шість, гірськолижний спорт – три, шорт-трек, ковзанярський спорт, лижне двоборство, стрибки на лижах – по одному атлету.

На жаль, на цих іграх українські спортсмени не спромоглися показати високі результати. Із 53-х українців, які змагалися в Турині, лише чотирьом спортсменам удалося увійти в першу десятку: Л. Лудан (шосте місце, санний спорт), жіноча збірна з лижного спорту (восьме місце), 7-й результат у естафеті з біатлону здобула чоловіча збірна та В. Шевченко була сьомою в лижній гонці на 30 км.

В актив збірної України бронзову медаль принесли О. Грушина й Р. Гончаров (фігурне катання), які прекрасно відкатали свій довільний виступ та отримали в сумі 195,85 балів, а також біатлоністка Л. Єфремова.

Загалом у неофіційному командному заліку Україна посіла 25 місце, у синьо-жовтій скарбничці дві бронзові нагороди, що стало кроком уперед порівняно із зимовими Олімпійськими іграми у 2002 р. у Солт-Лейк-Сіті, де не було жодного призового місця.

Для незалежної України це вже четверта зимова Олімпіада, підсумком трьох попередніх стало завоювання золотої нагороди фігуристкою Оксаною Баюл (Ліллекхаммер, 1994 р.) і двох медалей у біатлоні – “срібла” Олени Петрової (Нагано, 1998 р.) і “бронзи” Валентини Цербе в Ліллекхаммері у 1994 р.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Грунтовний аналіз виступів спортсменів України на зимових Олімпійських іграх самостійною командою дав змогу побачити, як рік за роком міцніє наш олімпійський рух та мужніє Національний олімпійський комітет, як поступово зростає матеріальна база.

Із кожною Білою Олімпіадою збільшуються кількість видів спорту в програмі зимових Олімпійських ігор, а також збільшується кількість українських спортсменів які беруть участь у цих видах програми. Україна як незалежна держава за підсумками участі в зимових Олімпійських іграх входить до третьої десятки найсильніших країн світу.

Література

1. Вільчковський Е. Шляхи відродження сучасних Олімпійських ігор / Е. Вільчковський, А. Вільковська, А. Пасічник та ін. // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Т. 1. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – С. 13–17.
2. Драгунов Л. А. Проблемы построения программы современных Олимпийских игр / Л. А. Драгунов // Современный олимпийский спорт : тез. докл. междунар. конгресса. – Киев : КГИФК, 1993. – С. 34–36.
3. Карабанова Н. Участь волинських спортсменів в Олімпійських іграх / Н. Карабанова, А. Карабанов, Р. Черкашин // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – № 1 (9). – С. 18–21.
4. Мичуда Ю. П. Экономические предпосылки развития международного олимпийского движения в XXI веке / Ю. П. Мичуда // Наука в олимпийском спорте. – 2001. – № 2. – С. 104–108.
5. Платонов В. Н. Зимние Олимпийские игры: история и современность / В. Н. Платонов, С. К. Фомин, В. П. Карленко // Наука в олимпийском спорте. – 1994. – № 1. – С. 5–25.
6. Платонов В. Н. Олимпийский спорт / В. Н. Платонов, С. И. Гуськов. – Киев : Олимпийская лит., 1994. – Т. 1. – 496 с.
7. Томашевський В. В. Олімпійська програма і політика / В. В. Томашевський // Збірник наукових статей аспірантів галузі фізичної культури та спорту. – Л. : [б. в.], 1999. – С. 58–61.
8. Томашевський В. В. Олімпійська програма і Міжнародні спортивні федерації / В. В. Томашевський // Теорія і методика фізичного виховання – 2000. – № 2–3. – С. 129–132.
9. Энциклопедия олимпийского спорта : в 5 т. / под общ. ред. В. Н. Платонова. – Киев : Олимпийская лит., 2004.
10. Telama R. Pphysical Fitness and Olympik Ideals / Telama R., Naul R // Wychowanie fizyczne I sport. – 2002. – Т XLIII. – № I. – С. 30–36.

Анотації

У статті висвітлено питання, які пов'язані із розвитком олімпійського руху в Україні, та проаналізовано участь українських спортсменів у програмі зимових Олімпійських ігор.

Ключові слова: Олімпійські ігри, олімпійський рух, олімпізм, програма, спортсмен.

Надежда Карбанова, Анатолий Карбанов. Исторические аспекты участия украинских спортсменов в программе зимних Олимпийских игр. В статье освещаются вопросы, которые связаны с развитием олимпийского движения в Украине, и проанализировано участие украинских спортсменов в программе зимних Олимпийских игр

Ключевые слова: Олимпийские игры, олимпийское движение, олимпизм, программа, спортсмен.

Nadiia Karbanova, Anatolii Karabanov. The Historical Aspects of Ukrainian Sportsmen Participation in the Winter Olympic Games. The problems of the development of the Olympic movement in Ukraine are highlighted in the article. The participation of Ukrainian sportsmen in the programme of the Winter Olympic Games is analysed.

Key words: Olympic games, Olympic movement, olympism, programme, sportsman.